

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

**Ijtimoiy-gumanitar
fanlarning dolzarb
muammolari**

2-maxsus son
(5-jild)

2025

SCIENCEPROBLEMS.UZ

**IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING
DOLZARB MUAMMOLARI**

№ 5/2 (5) - 2025

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2025

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY'ATI:

07.00.00- TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti.

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori, O'zbekiston Milliy Universiteti;

Xolikulov Axmadjon Boymahammadovich – tarix fanlari doktori, O'zbekiston Milliy Universiteti;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston Milliy Universiteti.

Saidov Sarvar Atabullo o'g'li – katta ilmiy xodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar bo'limi.

08.00.00- IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Nasirxodjayeva Dilafuz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent moliya instituti;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Azizov Sherzod O'ktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Bojxona instituti;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Farg'ona politexnika instituti

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b, Toshkent moliya instituti;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari

nomzodi, dotsent, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti

09.00.00- FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Yaxshilikov Jo'raboy – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

G'aybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori, "Tashkent International University of Education" xalqaro universiteti;

Hoshimxonov Mo'min – falsafa fanlari doktori, dotsent, Jizzax pedagogika instituti;

O'roqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent, Andijon davlat tibbiyot instituti, Ijtimoiy-gumanitar fanlar kafedrasini mudiri;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, Buxoro davlat universiteti.

10.00.00- FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ko'chimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Mirsanov G'aybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, Samarqand davlat universiteti;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi.

12.00.00- YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan yurist, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b., Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Jamoat xavfsizligi universiteti;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Asadov Shavkat G'aybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar doktori (PhD), O'zbekiston Respublikasi Sudyalar oliy kengashi huzuridagi Sudyalar oliy maktabi;

Jo'rayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Normatov Bekzod Akrom o'g'li — yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich — yuridik fanlar nomzodi, Toshkent davlat yuridik universiteti;

13.00.00- PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti huzuridagi pedagogik kadrlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish tarmoq markazi;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor, Qarshi davlat universiteti;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori, Iqtisodiyot va pedagogika universiteti;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti;

Bobomurotova Latofat Elmurodovna — pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti.

19.00.00- PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna– psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasi mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, O‘zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD), Samarkand viloyat IIB Tibbiyot bo‘limi psixologik xizmat boshlig‘i.

22.00.00- SOTSILOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O‘zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Po‘latovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O‘zbekiston milliy universiteti;

Sodiqova Shohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O‘zbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00- SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Bo‘tayeov Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, O‘zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Ro‘yxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrdagi 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo‘yicha ilmiy darajalar yuzasidan dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan.

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro‘yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” mas’uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog‘och ko‘chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog‘lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).

MUNDARIJA

07.00.00 – TARIX FANLARI

<i>Vaxidov Suxrobjon</i> O'ZBEKISTONDA ZIYORAT TURIZMINI RIVOJLANTIRISHDA ZIYORATGOHLARNING ROLI	10-14
<i>Mamatqulov Bekzod, Negmatova Dilafro'z</i> O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA FARMATSEVTIKA SANOATINING RIVOJLANISHI: TARIXIY TAHLIL VA NATIJALAR (1991-2024 YILLAR)	15-20
<i>Esonov Ziyodbek Yuldashevich</i> FARG'ONA VODIYSINING O'RTA ASRLAR DAVRI KULOLCHILIK HUNARMANDCHILIGI TARIXIDAN	21-25
<i>Raxmatov Ramshod Raximovich</i> XX ASRNING BOSHLARIDA BUXORO VA TURKISTON IJTIMOYIY-IQTISODIY HAYOTIDA AFG'ONISTON OMILI	26-30
<i>Abduraxmonov Adxamjon Soxodilla o'g'li</i> SOVETLAR DAVRIDA FARG'ONA VODIYSI SHAHARLARIDA MADANIY HAYOT (Z. M. BOBUR NOMLI ISTIROHAT BOG'I MISOLIDA)	31-37
<i>Ergashev Ahmad Abdug'offorovich</i> PAXTAKOR-79 FOJIASI: O'ZBEK FUTBOLINING SSSR OLIY LIGASIDAGI RIVOJLANISH TRAYEKTORIYASIGA TA'SIRI (1979-1991)	38-44
<i>Ergashev Umar Kuziyevich</i> O'ZBEKLARNING "QOVCHIN" URUG'IGA DOIR MULOHAZALAR (QASHQADARYO VOHASI).....	45-49
<i>Bebitov Maqsud, Jo'raqulova Mukambar</i> JALOLIDDIN RUMIY: TURKISTON VA ANADOLU O'RTASIDAGI MA'NAVIY KO'PRIK	50-57

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

<i>Isayev Kobiljon Abdukodirovich</i> SANOAT KORXONALARIDA IQTISODIY INKLYUZIYA FAOLIYATINING IJTIMOIY-IQTISODIY SAMARADORLIGINI ANIQLASH USULLARI	58-69
<i>Амбарцумян Анастас Алексеевич</i> ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКОЕ СОТРУДНИЧЕСТВО УЗБЕКИСТАНА И РОССИИ: СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ	70-78
<i>Zokirjonov Muhammadsodiq, Mirzayeva Fotima</i> KAPITAL AKTIVNI VAHOLASH MODELI (CAPM)NING NAZARIY VA METODOLOGIK ASOSLARINI RIVOJLANISH XUSUSIYATLARI	79-91
<i>Исламтдинова Дина Файзрахмановна</i> СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ОРГАНИЗАЦИОННО – ЭКОНОМИЧЕСКОГО МЕХАНИЗМА В ОТРАСЛИ КОНЕВОДСТВА	92-98
<i>Jumayeva Guzal, Jumadullayeva Durdona</i> JAHONDA KORPORATIV BOSHQARUV TENDENSIYALARI VA O'ZBEKISTON TAJRIBASI	99-105

<i>Rustamov Jamshed Boturjonovich</i> BIZNES-TA'LIMI XIZMATLARINI KO'RSATUVCHILARNING MARKETING FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	106-110
--	---------

09.00.00 – FALSAFA FANLARI

<i>Xolmirzaev Nodirjon Nizomjonovich</i> SHAHARSOZLIKDA ZAMONAVIYLIK VA MILLIYLIK MASALASI	111-114
<i>Mamanov Jamoliddin Abduraximovich</i> YOSHLARDA MILLIY IDENTIKLIKNI SAQLASHNING OMILLARI	115-123
<i>Eshpulatov Inoyat Saparovich</i> FAXRIDDIN ROZIYNING INSON FALSAFASI	124-128
<i>Fayziyev Xurshid Jumayevich</i> VOLTERNING DEISTIK MATERIALIZMI VA UNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	129-133
<i>Rustamaliyev Mirjalol Hayrullo o'g'li</i> BARQAROR RIVOJLANISHDA DAVLAT BOSHQARUVINING AXLOQIY VA FALSAFIY MUAMMOLARI	134-138
<i>Abdumalikov Abdulatif, Juraboyeva Dilmura</i> YANGI O'ZBEKISTONDA JAMIYAT, INSON VA TABIAT MUNOSABATLARINING UYG'UNLIGI	139-143

10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI

<i>Axmedov Oybek Saporbayevich</i> BOSHLANG'ICH TA'LIM INGLIZ TILI DARSLARIDA OG'ZAKI NUTQNI SHAKLLANTIRISH	144-152
<i>Алиева Эльвина, Расулова Дильбар</i> ТИПОЛОГИЯ КОНВЕРГЕНЦИИ В ЛИНГВИСТИКЕ	153-158
<i>Mirzayeva Kamola</i> “DEVONU LUG'ATIT TURK” ASARIDA KIYIM-KECHAK NOMLARI	159-164
<i>Abdullayev Akmal Amirovich</i> TOSHKENT VILOYATI ETNOTOPONIMLARINING SHAKLLANISHIDA ETNIK GURUHLAR MIGRATSIYASINING TA'SIRI	165-169
<i>Sayfullayeva Dilnoza Dilshod qizi</i> XUDOYBERDI TO'XTABOYEVNING “BESH BOLALI YIGITCHA” ROMANIDA MUALLIF BIOGRAFIYASI IFODASI	170-174
<i>Rahmonova Surayyo Ne'matovna</i> MERONIMLARNING GRAMMATIK VA STRUKTURAVIY XUSUSIYATLARI	175-179
<i>Чернова Наталья Васильевна</i> ОЦЕНКА И ДИАГНОСТИКА ФРАЗЕОЛОГИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНЦИИ СТУДЕНТОВ НЕЯЗЫКОВЫХ ВУЗОВ	180-184
<i>Abdusalomova Aziza Homidovna</i> SA'DIY SHEROZIY SHE'RIYATINING ANGLIYADAGI TARJIMALARIDA POETIK SHAKLNING USTUVORLIGI	185-192

<i>Morozova Anastasiya Vladimirovna</i> SEMANTIC AND PRAGMATIC ANALYSIS IN THE NAMES OF DINING ESTABLISHMENTS	193-196
<i>Murotaliyeva Maftuna Shukurullo qizi</i> P.D.JEYMSNING DETEKTIV ASARLARIDA INTERTEKSTUALLIK	197-200
<i>Ismatova Shaxnoza Axror qizi</i> DAVLAT RAHBARLARINING BAYRAM TABRIKLARI: LINGVISTIK, STILISTIK VA PRAGMATIK TAHLIL	201-205

12.00.00 – YURIDIK FANLAR

<i>Qayumov Zoir Ergashevich</i> O‘ZBEKISTONDA YURIDIK JAVOBGARLIKDAN OZOD QILISH INSTITUTI RIVOJLANISHINING O‘ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	206-210
<i>Tajaliyev Ilyosbek</i> PIROTEKNIKA BUYUMLARINING QONUNGA XILOF MUOMALASINING UMUMIY TAVSIFI VA TURLARI	211-215
<i>Sanayev Botir</i> SUN‘IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISHDA YETKAZILGAN ZARAR UCHUN YURIDIK JAVOBGARLIK MUAMMOLARI	216-221
<i>Alisherova Nozima Nizamidin qizi</i> PORA OLIH JINOYATLARINI KVALIFIKATSIYA QILISH MASALALARI	222-230
<i>Avezov Dilshod Sadulayevich</i> SPECIFIC FEATURES OF EARLY TERMINATION OF LOCAL DEPUTY POWERS ON OBJECTIVE GROUNDS	231-234
<i>Mirzayev G‘olibjon Halimovich</i> PROKURATURA ORGANLARI FAOLIYATI SAMARADORLIGINI BAHOLASH TUSHUNCHASI, AHAMIYATI VA ZARURATI	235-242

13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI

<i>Zubaydullayev O‘ktam Raim o‘g‘li</i> BO‘LAJAK O‘QITUVCHILARNI ART–PEDAGOGIKASI ASOSIDA KASBIY FAOLIYATGA TAYYORLASHDA ZAMONAVIY TA‘LIM TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH METODIKASI	243-248
<i>Turdimuratov Dilmurad Yuldashevich</i> JISMONIY TARBIYA MASHG‘ULOTLARI JARAYONIDA YUQORI SINF O‘QUVCHILARINING IRODAVIY SIFATLARINI SHAKLLANTIRISH.....	249-255
<i>Egamberdiyeva Zarina Oltiboyeva</i> GEOAXBOROT TEXNOLOGIYALAR FANINI O‘QITISHDA GAMIFIKATSIYA METODIKASINI QO‘LLAB TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	256-260
<i>Abdiyev Jahongir Ruzibayevich,</i> INTELLEKTUAL QOBILIYATLARNI INOBATGA OLGAN HOLDA TALABALARNING ILMIY TADQIQOTCHILIK FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISH	261-265
<i>Alimkulov Jamshid</i> BO‘LAJAK GEOGRAFIYA O‘QITUVCHILARINING LOYIHALASH KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISH MUAMMOLARI	266-272

Kurbanov Olim Esirgapovich

TARIX FANI MUTAXASSISLIGI MAGISTRATURA TALABALARINING TADQIQOT

KOMPETENSIYASINI SHAKLLANTIRISH: TARIX VA ZAMONAVIYLIK 273-277

Received: 10 March 2025
Accepted: 15 March 2025
Published: 25 March 2025

Article / Original Paper

ETHICAL AND PHILOSOPHICAL ISSUES OF PUBLIC GOVERNANCE IN SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Rustamaliyev Mirjalol Hayrullo ugli

Researcher of Namangan State University

Abstract. This article examines the ethical and philosophical issues facing public governance in achieving the Sustainable Development Goals (SDGs). Exploring the intersection of governance, ethics, and philosophy, the study highlights important issues such as equity, accountability, and intergenerational justice. Drawing on the perspectives of prominent scholars, it discusses the role of public governance in balancing economic growth, environmental protection, and social equity in addressing ethical dilemmas and philosophical debates. The study emphasizes the need for a governance system that is consistent with ethical imperatives and sustainable values, and supports long-term societal and ecological well-being.

Keywords: public governance, ethics, philosophy, sustainable development, governance, intergenerational justice, accountability.

BARQAROR RIVOJLANISHDA DAVLAT BOSHQARUVINING AXLOQIY VA FALSAFIY MUAMMOLARI

Rustamaliyev Mirjalol Hayrullo o'g'li

Namangan davlat universiteti tadqiqotchisi

E-mail: mirjalolrustamaliyev@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqola barqaror rivojlanish maqsadlariga (SDGs) erishishda davlat boshqaruvi oldida turgan axloqiy va falsafiy muammolarni o'rganadi. Boshqaruv, axloq va falsafaning kesishishini o'rganib, tadqiqot tenglik, javobgarlik va avlodlararo adolat kabi muhim masalalarni ta'kidlaydi. Taniqli olimlarning istiqbollari tayangan holda, u axloqiy dilemmalar va falsafiy munozaralarni hal qilishda iqtisodiy o'sishni muvozanatlash, atrof-muhitni muhofaza qilish va ijtimoiy tenglikni ta'minlashda davlat boshqaruvining rolini muhokama qiladi. Tadqiqot axloqiy imperativlar va barqaror qadriyatlarga mos keladigan, uzoq muddatli jamiyat va ekologik farovonlikni qo'llab-quvvatlovchi boshqaruv tizimi zarurligini ta'kidlaydi.

Kalit so'zlar: davlat boshqaruvi, etika, falsafa, barqaror rivojlanish, boshqaruv, avlodlararo adolat, javobgarlik.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V5SI2Y2025N20>

Kirish. Barqaror rivojlanish iqlim o'zgarishi, ijtimoiy tengsizlik va iqtisodiy beqarorlik kabi global muammolarni hal qilish uchun etakchi paradigma sifatida paydo bo'ldi. Davlat boshqaruvi barqaror rivojlanish maqsadlarini (SDG) qo'llab-quvvatlovchi siyosat va amaliyotlarni amalga oshirishda muhim rol o'ynaydi. Biroq, bu mas'uliyat axloqiy va falsafiy dilemmalar bilan to'la. Bu muammolar raqobatdosh manfaatlarni muvozanatlash, qiymat ziddiyatlarini hal qilish va barqarorlik boshqaruviga xos bo'lgan noaniqliklarni hal qilishning murakkabligidan kelib chiqadi. Barqaror rivojlanish siyosatni ishlab chiqish va amalga oshirishda axloqiy va falsafiy mulohazalarni birlashtirib, an'anaviy ma'muriy amaliyotlardan ustun bo'lgan boshqaruv yondashuvini talab qiladi. Davlat boshqaruvi murakkab axloqiy va falsafiy muammolarni hal qilishda turli manfaatdor tomonlarning manfaatlariga vositachilik

qilish orqali SDGga erishishda muhim rol o'ynaydi. Ushbu maqola tenglik, inklyuzivlik va ekologik barqarorlikni ta'minlash uchun axloqiy boshqaruv asoslari zarurligini ta'kidlab, ushbu muammolarni ko'rib chiqadi.

Adabiyotlar tahlili va metodologiya.

Davlat boshqaruvi har doim axloq bilan uzviy bog'liq bo'lib kelgan, Dvayt Valdo ta'kidlaganidek, "ma'muriyat betaraf emas, axloqiy me'yorlar bilan to'ldirilgan"[1; P.45.]. Axloqiy boshqaruv shaffoflik, hisobdorlik va jamoat manfaati uchun sadoqatni talab qiladi. Barqaror rivojlanish tenglik va adolat falsafiy tamoyillariga tayanadi. Jon Roulsoning adolat nazariyasi barqarorlikning avlodlararo jihatlar bilan chambarchas bog'liq bo'lgan "avlodlar o'rtasidagi adolat" ni ta'kidlaydi[2; P.302.]. Xuddi shunday, Xans Jonas "mas'uliyat etikasi" ni himoya qiladi va siyosatchilarni o'z harakatlarining kelajak avlodlar uchun uzoq muddatli oqibatlarini hisobga olishga chaqiradi[3; P.38.].

Barqaror rivojlanish Birlashgan Millatlar Tashkiloti tomonidan "kelajak avlodlarning o'z ehtiyojlarini qondirish qobiliyatiga putur etkazmasdan hozirgi kun ehtiyojlariga javob beradigan rivojlanish" deb ta'riflanadi. U bir-biriga bog'langan uchta o'lchovni o'z ichiga oladi:

1. Iqtisodiy barqarorlik: iqtisodiy o'sish va barqarorlikni ta'minlash.
2. Ijtimoiy barqarorlik: tenglik, adolat va ijtimoiy inklyuziyani rag'batlantirish.
3. Ekologik barqarorlik: tabiiy resurslar va ekotizimlarni muhofaza qilish.

Davlat boshqaruvchilari bir vaqtning o'zida ushbu o'lchovlarga murojaat qilishlari kerak, bu ko'pincha axloqiy va falsafiy muammolarga olib keladi.

Muhokama.

Davlat boshqaruvidagi asosiy axloqiy va falsafiy muammolar.

1. Avlodlararo adolat Barqaror rivojlanish joriy siyosat kelajak avlodlarning o'z ehtiyojlarini qondirish qobiliyatiga putur yetkazmasligini ta'minlashni talab qiladi. Edit Braun Vayss ta'kidlaganidek, davlat boshqaruvchilari "sayyoraviy ishonch" yondashuvini qo'llashlari, atrof-muhitga avlodlar uchun saqlanib qoladigan meros sifatida qarashlari kerak[4; P.67.]. Davlat boshqaruvchilari tez-tez iqtisodiy va siyosiy yutuqlarni uzoq muddatli barqarorlikdan ustun qo'yish uchun bosimga duch kelishadi. Masalan, hukumat ish o'rnlari yaratadigan, lekin uzoq muddatli atrof-muhitga zarar keltiradigan daromadli sanoat loyihasini ma'qullashi kerakmi? Qisqa muddatli imtiyozlarni qo'llab-quvvatlovchi qarorlar kelajak avlodlar oldidagi ma'naviy burchni buzadi va atrof-muhitning buzilishini kuchaytiradi.

2. Iqtisodiy o'sish va atrof-muhitni muhofaza qilish muvozanatini ta'minlash Muhim vazifa iqtisodiy rivojlanish talablarini atrof-muhitni muhofaza qilish bilan muvozanatlashdan iborat. Amartya Sen oddiy iqtisodiy o'sishdan ko'ra inson imkoniyatlari va ekologik yaxlitlikni birinchi o'ringa qo'yadigan axloqiy boshqaruv tizimlari zarurligini ta'kidlaydi[5; P.245.].

3. Tengsizlikni bartaraf etish Davlat boshqaruvi xalqlar ichidagi va davlatlar o'rtasidagi tengsizliklarni hal qilishning axloqiy dilemmasidan o'tishi kerak. Tomas Pogge axloqiy boshqaruv qashshoqlikni davom ettiruvchi va barqaror rivojlanishga to'sqinlik qiluvchi tuzilmaviy adolatsizliklarni tuzatishga qaratilgan bo'lishi kerakligini ta'kidlaydi[6; P. 112.]. Barqaror rivojlanish resurslar va imkoniyatlarni adolatli taqsimlashni talab qiladi. Davlat boshqaruvchilari iqtisodiy, ekologik va ijtimoiy maqsadlarni muvozanatlashda turli ijtimoiy guruhlar o'rtasidagi nomutanosibliklarni bartaraf etishlari kerak. Axloqiy dilemmalar ko'pincha quyidagi hollarda yuzaga keladi. Bular sanoat ehtiyojlari va chegaralangan jamoalar o'rtasida suv yoki energiya kabi cheklangan resurslarni taqsimlash, shahar rivojlanishini

qishloqdagi hayotdan ustun qo'yish, tengsizlikni chuqurlashtirish, muammo har doim ham mos kelmasligi mumkin bo'lgan samaradorlik va o'sishni saqlab, adolatga erishishdadir.

4. Korruptsiya va javobgarlik Korruptsiya jamiyatning ishonchini yo'qotadi va barqaror rivojlanish sa'y-harakatlariga to'sqinlik qiladi. Syuzan Rouz-Akerman ta'kidlaganidek, axloqiy davlat boshqaruvi korruptsiyani oldini oladigan va javobgarlikni rag'batlantiradigan institutsional mexanizmlarni yaratishga e'tibor qaratishi kerak[7; P.89.]. Korruptsiya resurslarni yo'naltirish va jamoatchilik ishonchini yo'qotish orqali barqaror rivojlanish sa'y-harakatlariga putur etkazadi. Axloqiy muammolar quyidagi hollarda yuzaga keladi. Davlat amaldorlari shaxsiy yoki siyosiy manfaatlarni jamoaviy manfaatdan ustun qo'yadilar. Zaif boshqaruv tuzilmalari shaffoflik va javobgarlikni ta'minlay olmaydi. Korruptsiya nafaqat barqarorlikka erishishni kechiktiradi, balki tizimli adolatsizliklarni, ayniqsa zaif jamoalarda davom ettiradi.

5. Madaniy relativizm va universal etika. Barqaror rivojlanish tashabbuslari madaniy xilma-xillik va mahalliy qadriyatlarni hisobga olishi kerak. Biroq, bu umuminsoniy tamoyillar (masalan, inson huquqlari, atrof-muhitni muhofaza qilish) va madaniy jihatdan o'ziga xos amaliyotlar o'rtasida axloqiy ziddiyatlarni keltirib chiqaradi. Misol uchun, mahalliy aholining yer huquqlarini milliy rivojlanish maqsadlari bilan muvozanatlash mojarosi. Natija davlat ma'murlari inklyuziv va madaniy jihatdan sezgir siyosatlarini qo'llab-quvvatlash uchun ushbu murakkabliklarni yo'naltirishlari kerak.

6. Antropotsentrizmga qarshi ekotsentrizm. Barqarorlik nutqi ko'pincha antropotsentrik (insonga yo'naltirilgan) nuqtai nazarni ekosentrik (tabiatga yo'naltirilgan) nuqtai nazarga qaratadi. Davlat boshqaruvchilari inson ehtiyojlarini ekologik yaxlitlikdan ustun qo'yishda yoki aksincha, falsafiy dilemmalarga duch kelishadi. Masalan: hukumat yovvoyi tabiatning muhim yashash joylarini yo'q qilish hisobiga aholi punktlarini kengaytirishga ustuvor ahamiyat berishi kerakmi?

Inson farovonligini haqiqatan ham ekologik farovonlikdan ajratish mumkinmi? Bu savollar ushbu istiqbollarni uyg'unlashtiradigan yaxlit yondashuv zarurligini ta'kidlaydi.

Huquqiy va ma'naviy tamoyillarning sintezi

Huquqiy va ma'naviy tamoyillarning integratsiyasi jamiyatda ishonch va qonuniylikni mustahkamlovchi boshqaruvga muvozanatli yondashuvni yaratadi. Ushbu sintez davlat boshqaruvidagi muhim vazifalarni hal qiladi. Huquqiy tizimlar har bir stsenariyni oldindan ko'ra olmaydi. Ma'naviy tamoyillar noaniq vaziyatlarda ma'naviy yo'l-yo'riq ko'rsatish orqali bu bo'shliqlarni to'ldiradi. Masalan, favqulodda vaziyatlar yoki inqirozlar paytida ma'naviy mulohazalar ko'pincha ma'muriy qarorlar haqida ma'lumot beradi.

Adolatni ta'minlash: Huquqiy normalarning o'zi har doim ham adolatni kafolatlay olmaydi, ayniqsa qat'iy qo'llanilganda. Ma'naviy tamoyillar boshqaruvning kengroq ma'naviy qadriyatlariga mos kelishini ta'minlaydi, adolat va adolat masalalarini hal qiladi[8; C.25-41.].

Mas'uliyat va ishonchni oshirish: Davlat boshqaruvi ma'naviy tamoyillarni birlashtirganda, u jamoat manfaatiga xizmat qilish, institutlarga ishonchni oshirish va fuqarolarning faolligini oshirishga sodiqligini namoyish etadi.

Korruptsiya va suiiste'mollikni yumshatish: Huquqiy bazaning o'zi korruptsiyaning oldini olmaydi. Ma'muriy amaliyotda ma'naviy qadriyatlarni o'rnatish halollik va ma'naviy etakchilik madaniyatini rivojlantiradi[9].

Huquqiy va ma'naviy boshqaruvning tarixiy misollari. Magna Carta konstitutsiyaviy boshqaruv uchun asos yaratib, adolat va adolatga bo'lgan ma'naviy majburiyatlar bilan hokimiyatdagi huquqiy cheklovlarning integratsiyasini ramziy qildi. Qullikka barham beruvchi huquqiy islohotlar inson qadr-qimmatini va tengligini targ'ib qiluvchi, qonunlarni shakllantirishda ma'naviy mulohazalar kuchini ko'rsatuvchi ma'naviy tamoyillar asosida amalga oshirildi. Inson huquqlari umumjahon deklaratsiyasi (1948) madaniy va milliy chegaralardan tashqarida bo'lgan asosiy huquqlarni mustahkamlovchi huquqiy va ma'naviy tamoyillarning sintezini aks ettiradi[10; B. 135-137.].

Qiyinchiliklar va imkoniyatlar

Huquqiy va ma'naviy tamoyillarning uyg'unligi ko'plab afzalliklarni taqdim etsa-da, bu qiyinchiliklardan holi emas. Dunyoviy qonunlar va turli ma'naviy an'analar o'rtasidagi ziddiyat ehtimoli katta to'siqni keltirib chiqaradi. Bundan tashqari, ruhiy tamoyillarga haddan tashqari tayanish xavfi ozchiliklar nuqtai nazarini cheklovchi boshqaruv modellariga olib kelishi mumkin. Shunga qaramay, adolat, inklyuzivlik va jamiyat farovonligini mustahkamlash uchun imkoniyatlar juda katta. Ijtimoiy-falsafiy tafakkur tushunchalariga tayanib, davlat boshqaruvi yanada yaxlit va adolatli institutga aylanishi mumkin.

Natijalar.

Axloqiy va falsafiy muammolarni hal qilish.

Ushbu muammolarni bartaraf etish uchun davlat boshqaruvchilari quyidagi strategiyalarni qabul qilishlari mumkin:

Axloqiy asoslar: Adolat, oshkoralik va javobgarlik tamoyillari kabi axloqiy me'yorlarni siyosatni ishlab chiqish va amalga oshirishga kiritish.

Inklyuziv boshqaruv: Siyosatlar bir nechta nuqtai nazar va qadriyatlarini aks ettirishini ta'minlash uchun turli manfaatdor tomonlarni, jumladan, marginal guruhlarni jalb qiling. Qaror qabul qilishda rahbarlik qilish uchun davlat boshqaruvida axloqiy me'yorlar o'rnatilishi kerak. Mark Bovens ta'kidlaganidek, davlat amaldorlari uchun axloqiy ta'lim mas'uliyat va halollik madaniyatini rivojlantirishi mumkin[11; P.58.].

Ta'lim va xabardorlik: Davlat boshqaruvchilari o'rtasida axloqiy savodxonlikni targ'ib qilish, barqarorlikning axloqiy va falsafiy jihatlarini chuqurroq tushunishga yordam berish.

Moslashuvchan boshqaruv: Moslashuvchanlik va innovatsiyalarni qabul qiling, bu esa o'zgaruvchan sharoitlar va paydo bo'layotgan bilimlarga javoban siyosatning rivojlanishiga imkon beradi. Moslashuvchanlik va inklyuzivlikni ta'kidlaydigan adaptiv boshqaruv barqaror rivojlanishning dinamik muammolarini hal qilishi mumkin. Elinor Ostromning umumiy hovuz resurslari bo'yicha ishi resurslarni boshqarishda hamkorlikda yondashuvlarning muhimligini ta'kidlaydi[12; P. 125].

Hamkorlikdagi yondashuvlar: mahalliy avtonomiyani hurmat qilgan holda xalqaro hamkorlikni mustahkamlash, global miqyosda izchil va mahalliy ahamiyatga ega bo'lgan yechimlarni yaratish. Global adolatning falsafiy tamoyillari, Piter Singer tomonidan muhokama qilinganidek, iqlim o'zgarishi va tengsizlik kabi global muammolarni hal qilish uchun jamoaviy harakatlar zarurligini ta'kidlaydi[13; P. 45.].

Xulosa.

Barqaror rivojlanishda davlat boshqaruvining axloqiy va falsafiy muammolari murakkab va serqirradir. Bu qiyinchiliklar raqobatdosh manfaatlar, qiymat to'qnashuvlari va noaniqliklarni sinchkovlik bilan boshqarishni talab qiladi. Axloqiy tamoyillarni birlashtirish,

falsafiy mulohaza yuritishni rivojlantirish hamda inklyuziv va moslashuvchan boshqaruvni qo'llash orqali davlat boshqaruvchilari barqaror kelajakka hissa qo'shishlari mumkin. Ushbu dilemmalarni hal qilish nafaqat ma'naviy, balki barqaror va adolatli jamiyatlarni qurish uchun pragmatik zaruratdir. Barqaror rivojlanishda davlat boshqaruvining axloqiy va falsafiy muammolari boshqaruv amaliyotini axloqiy va falsafiy imperativlarga moslashtiradigan nozik yondashuvni talab qiladi. Avlodlararo adolat, tengsizlik va atrof-muhitni muhofaza qilish kabi muammolarni hal qilish orqali davlat boshqaruvi SDGga erishishda o'zgaruvchan rol o'ynashi mumkin. Bu barqarorlik va tenglik qadriyatlarini aks ettiruvchi axloqiy tamoyillarga, ishtirokchi boshqaruvga va moslashuvchan strategiyalarga sodiqlikni talab qiladi.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. Waldo, Dwight. *The Administrative State*, Transaction Publishers, 1948, p. 45
2. Rawls, John. *A Theory of Justice*, Harvard University Press, 1971, p. 302
3. Jonas, Hans. *The Imperative of Responsibility*, University of Chicago Press, 1979, p. 38).
4. Weiss, Edith Brown. In *Fairness to Future Generations*, United Nations University Press, 1989, p. 67
5. Sen, Amartya. *Development as Freedom*, Oxford University Press, 1999, p. 245
6. Pogge, Thomas. *World Poverty and Human Rights*, Polity Press, 2002, p. 112
7. (Rose-Ackerman, Susan. *Corruption and Government: Causes, Consequences, and Reform*, Cambridge University Press, 1999, p. 89
8. Малышева, Наталия Александровна. "Принципы легитимации государственной власти. Роль теории правовой финализации в управлении обществом." *НАУКА, ИННОВАЦИИ, ОБРАЗОВАНИЕ: АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ И СОВРЕМЕННЫЕ АСПЕКТЫ*. 2022. 25-41.
9. Петренко, Владимир Владимирович. "Нравственные и правовые начала деятельности властных субъектов (теоретико-правовое исследование)." *Саратов.-2009.-[Электронный ресурс].- Режим доступа: <https://www.dissercat.com/content/nravstvennye-i-pravovye-nachala-deyatelnosti-vlastnykhsubektov> (2009).*
10. Sarvinoz, Tursunboyeva. "INSON HUQUQLARI UMUMJAHON DEKLARATSIYASINING AHAMIYATI." *TADQIQOTLAR. UZ* 52.1 (2024): 135-137.
11. Bovens, Mark. *Public Accountability: A Framework for the Analysis and Assessment of Accountability Arrangements in the Public Domain*, Oxford University Press, 2007, p. 58
12. Ostrom, Elinor. *Governing the Commons*, Cambridge University Press, 1990, p. 125
13. Singer, Peter. *One World: The Ethics of Globalization*, Yale University Press, 2002, p. 45

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOYIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ S/2 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro‘yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas’uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog‘och ko‘chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog‘lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).